

KUNST Tentoonstelling in SCHUNCK* is met meer dan tweehonderd objecten grootste sinds zijn overlijden in 1992

Cage leerde de wereld luisteren

Vandaag gaat bij SCHUNCK* in Heerlen een grote tentoonstelling over de beroemde en vaak ook omstreden Amerikaanse componist John Cage (1912-1992) van start.

door Wim Hekking

De man die in *The anarchy of silence - John Cage and experimental art* centraal staat, is volgens sommigen een losgeslagen, maar ongevaarlijke gek en/of charlatan, voor anderen is hij een van de grootste twintigste-eeuwse denkers over muziek, over de essentie van geluid en stilte en over kernconcepten binnen niet alleen de muziekpraktijk, maar binnen de hele kunstwereld.

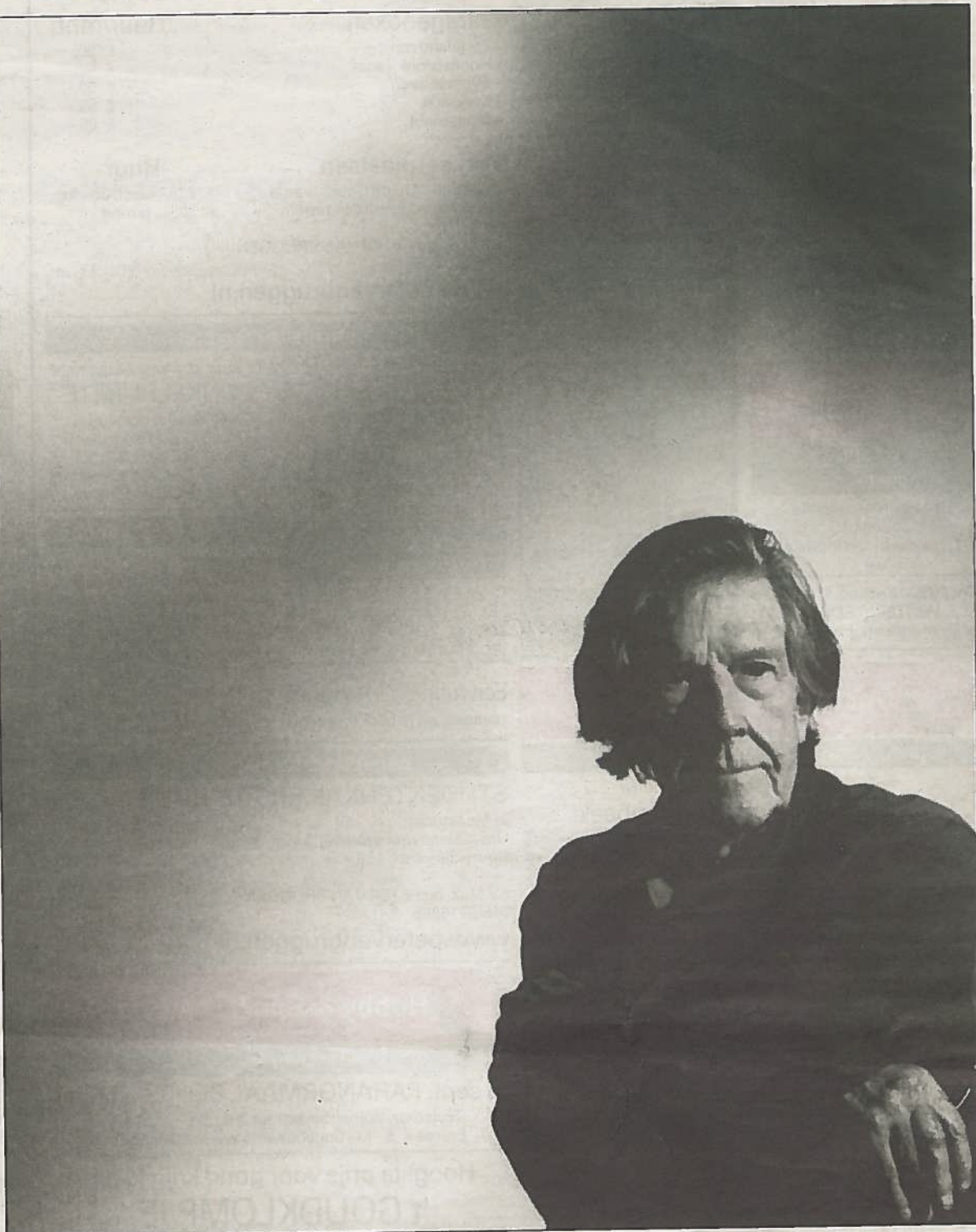
De door Julia Robinson samengestelde expositie, een coproductie van SCHUNCK*, MACBA Barcelona en het Noorse Henie Onstad Art Centre, die tot en met 28 november te zien is, is met meer dan tweehonderd tentoongestelde objecten wereldwijd de grootste aan Cage gewijde tentoonstelling sinds zijn dood. We kunnen er partituren, facsimiles en uitvoeringsmateriaal bewonderen, foto's en films bekijken, en geluidsopnamen horen, zoals zijn *Lecture on nothing* uit 1950.

Maar Cage werkte ook graag samen met kunstenaars uit andere disciplines, beeldend kunstenaars, dansers en dichters, wier denken hij nogal eens fundamenteel beïnvloedde. Daarom zijn er naast de direct aan Cage gerelateerde voorwerpen ook werken te zien van kunstenaars die met Cage hebben samengewerkt, of die zich sterk door zijn denken hebben laten inspireren. Daarbij komen we namen tegen als Duchamp, Rauschenberg, Warhol, La Monte Young, Nam June Paik en Yoko Ono. En dan is er ook nog het resultaat te zien van een 'open call': kunstenaars uit de hele wereld hebben gereageerd op een oproep

van de organisatoren om projecten in te sturen op het gebied van muziek, beeldende kunst, dans of wat dan ook, met als enige voorwaarde dat het op de een of andere manier geïnspireerd moest zijn door de man die de wereld leerde op een geheel nieuwe manier kunst te ervaren. Illustratief voor dat laatste mag de toelichting zijn die hij bij zijn *Variations IV* uit 1963 gaf. Dat werk, een compositie zonder conventionele muzieknotatie, is geschreven *for any number of players, any sounds or combinations of sounds produced by any means, with or without other activities*.

Met andere woorden: hoeveel mensen meedoen maakt niet uit, en elke klank, hoe dan ook geproduceerd, is geoorloofd. De partituur geeft enkel aan hoe de uitvoerende(n) moet(en) bepalen waar het geluid vandaan komt. Cage was het daarbij in al zijn werken vooral om de klank te doen, niet om intervallen of harmonieën. Hij verwierp het hele idee van het oude Europese componeren waarin harmonieën het sturende element zijn. Zoals hij het zelf met zijn prachtige zachte stem in bovengenoemde *Lecture on nothing* zegt (waarbij de lege plekken in de tekst de voor hem zo belangrijke stiltes weergeven): *I found that I liked noises even more than I liked intervals*.

Weliswaar studeerde hij vanaf 1935 anderhalf jaar bij Schoenberg, maar dat was geen succes. Cage had een volkomen andere esthetiek dan de beroemde uitvinder van de twaalftoonsmuziek. Hij liet zich veel meer inspireren door componisten als de anarchistische Satie of de ultramodernist Henry Cowell. Later kwamen daar invloeden van de Aziatische filosofie en het zen-

De tentoonstelling over John Cage is vanaf vandaag te zien in Heerlen.

foto SCHUNCK*

boeddhisme bij. Hij ontdekte nieuwe timbres en ontwikkelde de 'prepared piano', een piano waarvan snaren en hamers met allerlei materialen bewerkt worden, waardoor geheel nieuwe klanken ontstaan. Onder invloed van de oosterse esthetiek liet hij de emotie en het subjectieve, de controle op het scheppingsproces, los, en ging zich steeds meer bezighouden met wat vaak 'toevalsmuziek' wordt genoemd.

Zo ging hij componeren door middel van toevalsoperaties met behulp van het Chinese orakelboek *I Tjing*, door het opwerpen van muntjes, of door de posities van sterren op sterrenkaarten.

Daarbij stond de componist echter wel degelijk steeds een bepaald resultaat voor ogen: hij had een idee over hoe een bepaalde compositie tot stand moest komen en welke mogelijke eindresultaten er zouden zijn, maar het toeval en de uitvoerenden moesten de definitieve inhoud ervan bepalen. Gesjoemel met de voorgeschreven uitgangspunten was dan ook volkomen uit den boze.

Samen met Cultura Nova heeft SCHUNCK* verder nog, onder de titel *John Cage - Of what is and what might have been*, voor het eerste weekende een speciaal programma met concerten, installaties, lezingen en performances samen-

gesteld. Zo speelt Else Olsen bij de opening van de tentoonstelling werk van Cage voor 'prepared piano'. Vanaf vandaag tot en met zondag zijn er muziekmakende sculpturen van Felix Thorn te bewonderen. En Ensemble 88 geeft morgen een concert in de Brandweerkazerne en het Arcus College. In het theater in Heerlen treden morgen Fred Frith en William Winant op, en zondag is in hetzelfde theater een concert van Cage-specialist Margaret Leng Tan te horen.

De tentoonstelling is in SCHUNCK* te zien vanaf vandaag tot en met 28 november. Voor meer info zie www.schunck.nl en www.culturanova.nl.

Bollywood maakt rolprent Jezus

ANP

NEW DELHI - De Indiase regisseur Singeetham Srinivasa Rao werkt aan een grootschalige film over de kinderjaren van Jezus Christus. Met een budget van ruim 23 miljoen euro wordt het een van de duurste Bollywoodproducties ooit, meldde het Indiase persbureau IANS woensdag.

De opnames moeten in oktober beginnen in Israël en de Palestijnse Gebieden. De cast bestaat vooral uit Indiase kindacteurs. Volgens regisseur Rao gele-

films traditioneel kindacteurs, om de „onschuld, heiligheid en goddelijkheid” van religieuze figuren uit te lichten.

De film over Jezus, die nog geen titel heeft, gaat 195 minuten duren, inclusief zeven vrome liederen. Deze zullen volgens de regisseur niet met dansnummers in Bollywoodstijl gepaard gaan.

Rao benadrukt dat de film, die eind 2011 uitkomt, bedoeld is voor een wereldwijd publiek, ook al heeft hij speciale waarde voor christenen. India's 24 miljoen christenen maken 2,3 procent van de bevolking uit.

CULTUUR KORT

KLASSIEK

Muzikaal proeven van nieuw seizoen LSO

Het Limburgs Symfonie Orkest organiseert vanavond, morgen, zondag en op 11 september een zogenaamd Proeverij-concert. Tijdens de voorstelling in Sittard, Roermond, Venlo en Maastricht kunnen geïnteresseerden muzikale hoogtepunten beluisteren van het afgelopen en het komende seizoen. Zo passeren werken van Mozart, Strauss, Grieg en Mahler de revue. De productie komt tot stand in samenwerking met Opera Zuid. In Maastricht vindt dit concert plaats in het kader van Het Parcours.

MUSICAL

'Ich Bin Wie Du' als musical op de planken

Producenten Hans Cornelissen en Ruud de Graaf werken aan een schlagermusical met de naam *Ich Bin Wie Du*. De voorstelling moet in 2013 in première gaan. De show naar de gelijknamige hit van Marianne Rosenberg is zowel voor de Nederlandse als Duitse markt bedoeld. Het verhaal geeft een kijkje in het leven van een aantal beroemde schlagerartiesten. Zo zijn volgens de producenten facetten uit het opmerkelijke en dieptegrijpige leven van schlagerzanger Rex Gil- do een inspiratiebron.

FILM

'Tirza' Nederlandse inzending Oscars

De Nederlandse speelfilm *Tirza* van regisseur Rudolf van den Berg is gekozen als Nederlandse inzending voor de Oscaruitreiking komend jaar, aldus EYE Film Instituut Nederland. De film kan worden genomineerd in de categorie Beste niet-Engelstalige film. *Tirza* is de verfilming van het gelijknamige boek van Arnon Grunberg over een man die naar Namibië reist om zijn dochter op te sporen. De hoofdrollen worden vertolkt door Gijs Scholten van Aschat, Sylvia Hoeks en Johanna ter Steege.